

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 7. Respondetur præcipuis argumentis aduersariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

se ipso, id est, ex suo placito præmouet efficaciter ad actum peccati, ea præmouione, cui voluntas non potest resistere. Denique Deo concurrendo tantum ex officio causæ primæ ad actum peccati, quem alioqui deservatur, & seuerè prohibet, & ad eum vitandū nos hortatur, iuuatque suis inspirationibus, & alijs auxilijs, non est causa malitiæ. Quia denominatio malitiæ formalis, & culpabilis, non oritur nisi ex eo quod aliquis scienter, & liberè contra debitum operatur, ac respectu ius, qui sic operatur. Quo pacto Deus non se habet ad actum peccati, ad quem potius concurrit ex debito causæ primæ, venit inuitus quodammodo, & coactus seruire hominum peccatis, vt loquitur Scriptura Isaia. 43. v. 24. Ne vltimū suæ libertatis causis secundis adimat, & laudè specialè in eo consistet quod potuerint transgredi, & transgressa non fuit id est, potuerint malè operari: & tamen à malè operando abstinerint, aut bene operata sint.

Non satisfacit etiam arguendo proposito n. 5. id quod respondent aliqui recentiores Thomistæ, Deum quidem non prædefinire peccata prædefinitione positua, ponendo motionem aut aliud, quod sit causa peccati, vt euincunt rationes iam allatae, sed prædefinitione tantum negatiua, subtrahendo auxilium, & relinquendo voluntatem sine auxilio efficaci, sine quo flectitur necessariò in malum ac necessariò cadit: Et Deum præscire certò, & infallibiliter peccata hominum, & Angelorū in eiusmodi prædefinitione negatiua. Non satisfacit, inquam: quia si voluntas destituta illo auxilio necessariò cadit, & quidem tanta necessitate, quanta est Deū non falli in sua præscientia, id est, metaphysica, & absoluta necessitate: sequitur, voluntatem non cadere liberè, adeoque non peccare: quod est metaphysicè, & absolute impossibile, vt non cadat. Et non est libertas ad impossibile. Deinde si Deus relinquit maiore hominum partem sine auxilio, sine quo necessariò flectentur in malum, & necessariò cadent necessitate antecedenti, orta ex defectu alicuius principij necessarij ad non cadendū quoniam pacto verum est Deum velle omnes homines saluos fieri, vt dicitur. I. Timoth. 2. Cum non velit id, sine quo necessariò sunt perituri, decreuit, vt subtrahere auxilium, quo subtracto, sunt necessariò casuri? Quoniam, inquam, pacto diceretur Deus moraliter velle eos saluos fieri, quos vult eo modo deferere, quo quisquis deferretur antecedenter, esse necessariò periturus? Certè moraliter nullus hominum diceretur velle profectum filij, cui subtraheret ea, sine quibus necessariò nullus proficeret, impotentia antecedenti, orta ex defectu alicuius principij necessarij ad proficiendū. Denique, velle assequi finem ijs medijs, quibus solis impossibile est assequi, & necessariò nemo assequeretur, est velle impossibile. Deo autem non est tribuendus ille volendi modus, quo si vel homo veller, esset ineptus, & insipientis. Quare non datur talis prædefinitio, negatiua: as

proinde Deus in illa non præscit infallibiliter peccata hominum futura.

Sed neque etiam solum decreto ea permittendi, præuisa hominū malitia, si permittatur abuti sua libertate in talibus circumstantijs, est per se solū ratio sufficiens præsciendi peccata infallibiliter, sed requirit adiungi scientiā conditionatā, quā Deus præsciat, si ponatur voluntas creata in talibus circumstantijs, & permittatur abuti sua voluntate, peccabit. Tunc enim posito decreto ponendi voluntatem creatā in illis circumstantijs, & permittendi eam abuti sua libertate, potest ex notitiā talis decreti, adiunctā superiori notitiā conditionatā, inferri ergo voluntas creata peccabit posita in illis circumstantijs. Ratio verò cur sola notitia decreti permittendi non sufficiat, est, quia non imponit necessitatē voluntati, sed est decretum tacitè conditionatum permittendi voluntatem creatam peccare, & abuti sua libertate si velit. Similiter decretum concurrenti, & decretum prædefiniens actus liberè futuros, quamuis per se solū non sit sufficiens ratio præsciendi infallibiliter actus illos, vt ostendimus: valet tamen ad illos præsciendos præsupposita scientiā mediā circa eosdē. Sic enim Deus virtualiter & æquiualeter ratiocinatur: Si ponatur voluntas in his circumstantijs, & ego velim ea concurrere, operabitur tale actum. Sed volo eam poni in talibus circumstantijs, & cum illa concurrere, idque me velle cognosco: Ergo voluntas operabitur talem actum. Item, si voluntas tali modo præueniatur, exercebit hunc actum. Sed prædefinitio, seu decretum, eam tali modo præuenire, & cognosco quādam prædefinitionem. Ergo &c. Atque hoc modo scientia conditionata transit in absolutam, posito decreto sine voluntatis agendo vel permittendo, & effectu futuro.

56.
Sola etiam notitia decreti permittendi non sufficit.

SECTIO VII.

Respondetur præcipuis argumētis Auc. s̄riorū.

Contra primam assertionem de decreto concurrenti, obijciunt primò: Deus non decernit tantum conditionatè concurrere, si creatura velim operari, sed decernit efficaciter & absolute concurrere. Quia Dei concursus supponit Dei volitionem absolutam & efficacem ad concurrendum, neq; enim prebet suum concursum nisi volendo, & liberè applicando omnipotentiam ad agendum. Hac autem volitione posita, & præuisa concursus, impossibile est non esse actū creaturæ: quia impossibile est esse illam volitionē, & non esse concursum: Est item impossibile esse Dei concursum, & non esse actum ad quem concurrat, & que concursum seu cooperationem creaturæ, cum qua concurrat. Vnde etiam posita illa volitione, concursus creaturæ necessariò sequitur. Ergo decretum illud efficax & absolutum concurrendi, est per se solū sufficiens ratio præsciendi certè & infallibiliter actum, qui ex illo est neces-

58.
Gravis difficultas, quomodo decretum concurrendi non prædeterminet?

STINO
US
VI
U.

farid sequitur. Item, ergo decretum illud p̄determinat physicē voluntatem, quia est aliquid antecedens eius operationem, quo posito voluntas ita determinatur ad operandum, vt non possit non operari, adeoque necessariō operetur.

59. Huic argumento alioqui difficili facile erit respondere, p̄missā verā & subtili doctrinā quam breuiter tradunt Lessius in disp. de p̄destin. & reprob. sect. 5. in tercio arg. 8. Hoc igitur sensu: & in disp. de Gratia c. 4. Suar. in opusc. lib. 1. de absol. scient. futur. cōtingent. c. 6. Marat. tract. de Deo, disp. 26. sect. 3. & quam denique & fusē eruditē profequitur Ioan. Delugo disp. 4. de Sacram. in genere, num. 8. vbi docet voluntatē conditionatā, per positionem conditionis transire in absolutam voluntatem: similiterq; p̄ceptum, aut votum, factū sub conditione. Per hoc tamen, inquit, non significatur quōd illa mutetur in seipsa, aut succedat necessariō alia voluntas de nouo quā sit absoluta: sed quōd voluntas conditionata, tunc perinde moueat, ac si esset absoluta. Re tamen vera ipsa adhuc manet in se conditionata, & mouet vt velle est conditionata, & per id solū quōd habet vt conditionata. Nam iussio, vel p̄missio, aut oratio conditionata, mouet sufficienter ad ponendam rem, quando posita est conditio. Sic contractus conditionati non inducūt obligationē tunc solū quando ponitur conditio: sed antea fuit inducē obligatio, ideoque non potest tolli, quantumcunque reuocetur voluntas ante conditionem positam. Non tamen tenentur aliquis ex illo contractu ad ponendum effectum, antequam ponatur conditio. Non quōd non sit tota obligatio, sed quia tota illa obligatio solū est ad ponendum effectum, quando ponetur conditio. Sicut qui hodie promittit dare librum: hodie quidem obligatur: veruntamen non obligatur ad dandū librum hodie, sed cras: ita vt dies crastina nō constituat aut compleat obligationem, sed id ad quod est obligatio. Sic qui promittit sub conditione, ab initio habet, & absolute habet obligationem: non tamen ad faciendum absolute, sed ad faciendum sub conditione. Ita vt conditio non constituat aut compleat obligationem: sed sit quasi obiectum obligationis. Et ideo solet appellari obligatio conditionata, scilicet ex parte obiecti. Sicut scientia Dei, quā cognoscitur futura contingentia sub conditione, appellari etiam solet scientia conditionata. Non quia in se non sit absolute antequam ponatur conditio, sed quia respicit obiectum sub conditione. Sic etiam p̄missio & obligatio in se eadem est, ante & post impletam conditionem, & semper respicit idem obiectum sub conditione. Vnde merito Sanchez lib. 4. in decalog. cap. 4. num. 99. cum alijs, docet Episcopum posse dispensare in votis conditionatis castitatis, ante & post impletam conditionem.

Voluntas conditionata quomodo fit in absolutam, p̄fecta conditione?

Episcopi possunt dispensare in voto conditionato castitatis, ante & post impletam conditionem.

& obligatio in se non mutantur, Quare fitur ante conditionem illud non erat simpliciter votum castitatis, sed votum castitatis secundum quid, id est, sub conditione: sic post impletam conditionem, votum non est castitatis simpliciter, sed secundum quid, scilicet sub conditione. Obligat quidem iam ad castitatem, non minus quā si fuisset absolutum: & ideo dicitur transire in absolutum: hoc tamen intelligitur æquiualeuter, quatenus ratione obligationis conditionatæ non minus est ponendus effectus, quā si fuisset p̄missio absoluta: in se tamen manet semper eadem, & ideo dispensabilis ab Episcopo. Hæc Delugo.

Quibus p̄missis, ad obiectum propositionis Respōdo, negando maiorem cum eius probatione. Deus enim non habet duplex decretum concurrenti: alterum tacite saltem conditionatum, si voluntas creata liberè velit operari: alterum absolutum & effecti- ficax: sed tantūm de reuit ab æterno accommodare se libertati creaturarum; & illis non deesse si velint operari. Quod decretum sufficienter applicat omnipotentiam diuinam ad concurrentium, quando creaturavult liberè operari. Ita vt eodem instanti temporis, naturæ, & rationis, quo creata voluntas se determinat ad operandum, potentia diuina vt huius decreti simul exeat in opus, & concurrat ad eundem actum. Quare voluntas creata non necessitat antecedenter ad operandum, neque p̄determinatur per hoc decretum: sed dominatur sui actui: & siue Deus, siue habitus naturales aut supernaturales, siue alia auxilia p̄requisita, cooperantur voluntati, quia ipsa vult liberè operari, seu positā conditione quōd liberè operatur.

Obijciunt secundò: Si Deus habuit decretum concurrenti conditionatum modo iam explicato: ergo naturæ vel ratione prius est creatam voluntatem liberè velle operari, quā Deum concurrere. Falsū est consequens: ergo & antecedens. Maior probatur, quia p̄positio illa conditionalis, Deus decreuit concurrere si voluntas creata operari velit, si proprie sumatur, significat aliquam prioritatem ex parte voluntatis, creatæ ad actualem Dei concursum. Tum quia p̄positio conditionis est causa cur voluntas de conditionata transeat in absolutam. Ergo prius est naturā saltem, vel ratione, ponere conditionem, quā voluntatem transire de conditionata in absolutam. Tum etiam quia voluntas p̄rii tecum currendi, si tu cuceris, non applicat eius potentiam motiuam ad currendum, nisi p̄uideat te iam mouentem ad currendum. Ergo similiter Deus p̄uidere debet voluntatem creatam se iam mouentem ad operandum, vt sua voluntate applicet omnipotentiam ad concurrentium. Minor autem probatur, quia operatio causæ secundæ, habet essentialē dependentiam à cooperatione causæ primæ. Ergo nullam prioritatem habet respectu illius

60. Decretum Dei de cōcurrenti non officit libertati creaturæ.

61. Non est prius voluntatem creatam velle operari, quā Deum velle concurrere.

illius. Item hoc esset facere gratiam natura pedisse quam in actibus supernaturalibus, qui non fiunt sine speciali & supernaturali Dei concursu.

62. Herice.

Propter hæc Valentin. Herice disp. 6. cap. 3. numero 48. non probat omnino modum illum loquendi. Paulò post tamen in eum reincident, cum ait numero 49. in fine s. An verò *condicionalis*, decretum illud Dei esse simplicem quandam voluntatem quæ vult suæ omnipotentia cooperationem, adinstar cooperationis habitus supernaturalis, non prædeterminantis potentiam, sed tantum simul influentis, & concomitantè operantis cum potentia eliciente actum supernaturalem: respicitque etiam ex parte voluntatis, conditionem concomitantem, non antecedentem: nempe quòd ipsa liberè velit operari. Quæ operatio, cum sit à Deo, & à creatâ voluntate, totaliter & indivisibiliter, vt à causis partialibus; vna non prius, quàm alia, ne ratione quidem operatur: sed amba simul re & ratione concurrunt: adeo vt non prius voluntas velit, quàm Deus cuius illa concurrat ad volendum. Equè enim indiget voluntas creata Dei concursu ad volitionem, quæ est prima & immediata ipsius operatio, quàm ad quamlibet aliam.

63. Solutur secunda obiectio aduersar.

Itaque ad argumentum propositum in obiectio, nego sequelam maioris. Ad cuius primam probationem Respondeo, voluntatem conditionatam non transire in absolutam per sui mutationem, vt dixi antea cum Delugo: sed tantum perinde operari, ac si esset absoluta, præsentè conditione quam absolute respicit vt obiectum, & ad quam determinatur eius intentio vel obligatio. Ita vt sensus illius decreti non sit, volo operari, si voluntas creata natura vel ratione prius operetur, aut operari velit: sed, volo concurrere cum creatura operante, aut volente operari, & adungo illi potentiam meam in modum habitus, paratam ad cooperandum quocumque operabitur, aut volet operari.

64.

Ad secundam Respondeo, sufficere Deo scientiam conditionatam, per quam ratione prius scit voluntatem creatam esse operaturam, si ponatur in illis circumstantiis, & velit ipse concurrere ad operandum. Hæc enim sufficienter voluntatem Dei dirigit ad concurrendum cum voluntate, in illis circumstantiis positâ, & operaturâ si Deus concursum non denegat. Petrus autem, quia caret tali scientia, eget aliquo signo, quo intelligat te cursum inchoare, vt applicet potentiam suam motiuam ad simul cursum.

65. Solutur in opuse.

Atque hæc responsio satisfacit etiam tertie obiectio, quam sic proponit Suares lib. 1. de concursu Dei cum voluntate, cap. 14. n. 2. Vt voluntas Dei concurrat cum nostra, debet coniungi cum illa in volendo eundem actum. Dux autem voluntates non possunt coniungi vel conuenire in eodem effectu. Tomus I.

si vel vna supponatur, & altera illi consentiat, suppositâ illius scientiâ, vel altera moueat & trahat alteram vt consentiat, secum. Nam si alterum horum non intercedat, non potest intelligi quomodo duæ voluntates in aliquid volenda conueniant, nisi forte casu & fortuito. At verò non potest voluntas diuina consentire humana in volendo actu eius, eò quòd præuideat Deus humanam voluntatem habentem talem actum, seu hoc vel illud volentem: quia non potest voluntas humana quicquam velle, nisi iam Deus etiam id velit. Vnde illa præscientia Dei supponit necessariò voluntatem Dei iam idem volentem: ergo non potest voluntas diuina consentire humana ex præsuppositione & præcognitione voluntatis humanae. Ergo necesse est vt fiat hæc consensio & coniunctio, ex eo quòd voluntas diuina efficacitate sua trahit humanam, vt secum consentiat, idque velit quod diuina voluntas vult eam velle: quod est illam ad volendum determinare, quasi per extrinsecum imperium. Respondeo enim voluntatem diuinam conuenire certissimè in eundem effectum cum voluntate creatâ, per directionem scientiæ mediæ, quâ Deus præscit voluntatem creatam esse operaturam si ponatur in talibus circumstantiis, & ipse velit cooperari: ideoque non esse opus vt vel Deus præuideat absolute voluntatem creatam operari sine suo concursu, quòd est impossibile: vel eam trahat sua efficacitate, & prædeterminet ad operandum, quod repugnat cum vtu libertatis. Adgo Deum non velle omnes actus liberos, quo voluntas creata vult. Neque enim vult actus malos & culpabiles, quos odit & prohibet: sed tantum vult eos permittere, id est, non negare concursum necessarium a suis secundis, ne desit officio causæ primæ.

Voluntas diuina conuenit ad concurrendum cum voluntate creatâ, per directionem scientiæ mediæ.

Obijciunt quarto Didacus Aluar. lib. 3. de auxilijs disp. 18. n. 3. 13. & 15. & in responsione ad sextum argum. alijque Thomistæ, causas secundas, vt operentur, indigere prauio Dei influxu in ipsas, quo operantur & applicentur ad operandum: quia cum omnis forma sit actus plurimum admixtus potentia, non habet secundum se tam perfectam actualitatem, quàm operatio quæ est actus secundus. Vnde non potest esse principium effectiuum talis operationis, quantum ad suam vltimam actualitatem, nisi prius natura compleatur in sua virtute operatiua, per actualem motionem primi agentis. Item causæ liberæ, cum de se sint indeterminate & indifferentes ad opposita, non possunt habere determinatâ operationem, nisi ab alio quo alio moueantur & determinentur. Nam à causâ indeterminata non potest oriri effectus determinatus. Deniq; subordinatio causæ secundæ ad primâ postulat vt secunda non agat nisi in virtute primæ: quare prima debet naturâ prius agere, & mouere secundâ.

66.

Ad primum Respondeo negando antecedens. Causa enim si naturalis est, id est, necessariò operans, positis omnibus ad agen-

67.

STINO
US
VI
U.

Causa secunda non egent praeuio influxu primae, vt agant.

dum praerequisitis, non potest non operari, ideoque non eget praeuio Dei influxu in seipsum vt operetur & determinetur ad operandum: sed tantum eget Dei concursu ad eundem effectum. Si autem libera est, debet seipsam determinare, & non eget praeuio Dei influxu in seipsam, quo determinetur. Quod si ad aliquos actus eget praeuio Dei influxu, & auxilio praeueniente, vt ad actus supernaturales, quos non potest solis viribus suis naturalibus exercere: auxilium illud naturalem exercere: humanam libertati, debet esse tale, vt eoposito voluntas possit non operari, & dissentire si velit, vt docet Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4.

68. Ad probationem antecedentis Respondeo, si per magis perfectam qualitatem, intelligat magis perfectam entitatem; salum est operari, siue actum secundum, habere magis perfectam actualitatem, quam habeat actus primus, qui primumque secundo perfectior est. Sin autem intelligat actum secundum esse post actum, & non esse potentiam ad agendum, sicuti est actus primus: Respondeo, non inde sequi quod actus primus non possit esse principium talis operationis quantum ad vltimam suam actualitatem, id est, quoad suam totam entitatem, sine praeuia & actuali motione inij agentis, qua virtus illius operatus compleatur. Nam potius ideo actus primus potest producere secundum, quia est potentia ad illum producendum. Dicere autem quod non sit potentia completa & sufficiens, sine praeuia Dei motione, est inutiliter praeter principium, & asserere vt mediū probationis, illud ipsum quod probandum incumbit.

69. Causa libera non debet ab alio determinari.

secundum, Respondeo negando antecedens: ad cuius probationem dico, a causa indeterminata non posse oriri effectum determinatum, nisi vel ab alio determinetur, vel possit seipsam determinare. Ea verò est natura causarum liberarum, vt potius omnibus ad agendum praerequisitis, possint agere vel non agere, id est, ad alterutrum se pro libito determinare. Causae autem necessariae determinantur ad agendum, eo ipso quod adsunt omnia ad agendum praerequisita: quippe quae, illis omnibus postitis, non possunt non agere: suntque ex natura sua determinata & necessitata ad agendum in illis circumstantiis.

70. Quomodo cause secundae agant in virtute primae?

Ad tertium, Respondeo causas secundas, sub ordine natas primae causae, dupliciter agere in virtute primae. Nempe quatenus ab ea accipiunt virtutem operandi, quam habent: & non agunt nisi eadem comunicante, aut conseruante vim illis datam, ac concurrente cum illa ad id omne quod operantur. Vnde sequitur debere quidem primam agere prius, quam agat secunda: quatenus saltem naturam prius debet producere causam secundam, illique dare vel conseruare virtutem operandi: sed non sequitur quod quando cooccurrit cum secunda potente iam operari, debeat naturam prius illum mouere, aut intus se in effectum: quod erat probandum. Quid verò est opus

illa praemotioe causis necessarijs, quae postitis omnibus ad agendum praerequisitis non possunt non agere? Causae verò liberae debent seipsas mouere & determinare. Ac si praemouentur ad aliquos actus liberos, puta ad actus supernaturales, ad quos mouentur inspirationibus diuinis & gratijs seu auxilijs praeuientibus: debet illa praemotio esse talis, vt voluntatem non determinet, sed locum relinquat eius liberae determinationi, & motioni sui ipsius: adeo vt possit inspirationem & motionem diuinam abijcere, si velit, vt definit Trident. locis saepius citatis.

SECTIO VIII.

An ratio cur Deus cognoscat contingentia absolute futura, sit quia sunt Deo realiter ab aeterno praesentia?

Affirmans, Caiet. p. 14. a. 13. s. Ad has obiectiones: Bañez ibid. s. Antequam, & concl. 4. Ferrar. lib. 1. contra Gentes, c. 66. & 67. Abulens. in c. 11. Iosue, q. 68. & 76. Cathar. in opusc. de praesentia, Cumel Tomo 1. variagum, in disputatione, Vtrum Deus habeat scientiam futurorum contingentium, dub. 1. annexo ad 4. conclusionem, Aluarez lib. 2. de auxilijs disput. 8. Lolesma disp. 2. de scientia futurorum conting. dub. 1. ad secundum argumentum difficultatis principalis: Nazar. Gonçalves Nauarret. & alij Recentiores Thomistae communiter, qui praecipue mouentur ad ita opinandum auctoritate D. Thomae: putant enim hanc esse germanam ipsius sententiam a. 13. q. 14. Addunt aliqua testimonia Patrum, & rationes, quarum praecipuas infra subiiciemus.

Contraria & vera sententia est communis reliquorum Theologorum, vt faretur Bañez supra. Ita enim tenent Alexander Aletensis, D. Bonauent. Scot. Durand. Aureol. Gregor. Ariminenf. Gabriel, Corduba, & alij quos citant & sequuntur Suares lib. 1. de scientia futurorum conting. cap. 7. n. 4. Vasq. 1. p. disp. 64. c. 3. Fasolus q. 14. art. 13. dub. 8. Arrubal disp. 41. c. 4. Herice disp. 6. n. 36. & alij scriptores huius Societatis. Probatur euidenter, primo, quia quod non est realiter ab aeterno, non est Deo praesens realiter ab aeterno. Sed futura non sunt realiter ab aeterno. Ergo non sunt Deo praesentia realiter ab aeterno. Ergo illa praesentia, quae falsa est, non est Deo ratio cognoscendi futura contingentia. Minor est certa fide diuina, quae docet omnia creata coepisse esse realiter, seu existere in tempore, quia fuerunt in tempore producta: produci autem est accipere esse realiter. In principio creauit Deus caelum & terram, Genes. 1. v. 1. Dominus possedit me in initio dierum suarum, antequam quicquam faceres a principio. Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret, Proverb. 8. Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, a seculi & usque in saeculum tu es, Psalm. 89.